

Відкрита виховна годна у групі Еко-44 ЛНАУ

Куратор: Лисак Г.А.

«Експерсія по пам'ятних історико-культурних місцях України»

Мета: навчити студентів розрізняти особливості культури, побуту етнічних регіонів України, розвивати пам'ять, мовлення, виховувати патріотичні почуття.

Завдання:

- Вивчити особливості культури, побуту Лемківщини, Бойківщини, Закарпаття, Гоцульщини, Буковинни, Поділля, Полісся.
- Навчитися самостійно готувати презентації регіону;
- Подати пропозиції щодо покращення облаштування музею та рекреаційного навантаження на його територію.

Обладнання: експонати музею, ноутбук.

Форми і технології роботи із студентами: експерсія, робота в групах, індивідуальні презентації.

Місце проведення: Музей народної архітектури «Шевченківський гай»

Хід заняття:

1. Організаційний момент

Інтригуючий та заохочуючий момент.

- Хто з вас уже відвідував Шевченківський гай?
- З якою метою ви його відвідували?
- Які етнічно-географічні регіони України представлені у музеї?
- Що включає комплекс Львівського музею народної архітектури та побуту?

Я думаю, що вкінці заняття ви зможете відповісти на ці питання і отримати призи!

2. Проведення експерсії

2.1 вступна частина

Шевченківський гай знаходиться на пагорбах Розточчя, покритих лісом (що є продовженням Подільської височини північно-східної частини Львова) на території приблизно 84 гектарів, біля парку «Високий Замок», в ландшафтному парку «Знесіння», в місцевості Кайзервальд. Музей вдало поєднує горбистий ландшафт, карпатську рослинність і бережливо перенесені з різних земель України історичні споруди.

Скансен (етнографічний комплекс — музей просто неба, музей-село) в Імператорському Лісі - Кайзервальд відкрили в 1971. Ідея по створенню цього музею належала відомому українському вченому історичу Іларіонові Свенціцькому, який в кінці 1920-тих почав роботи по створенню музею етнографії під відкритим небом.

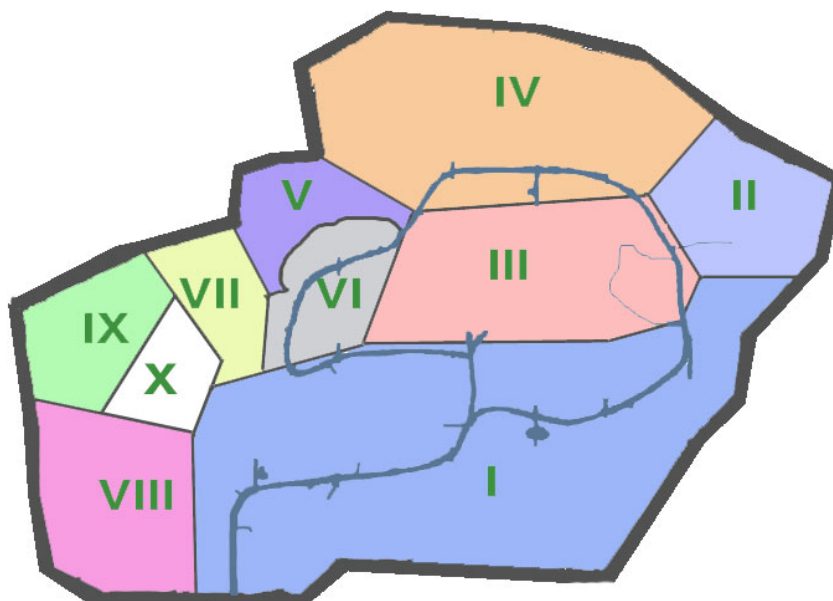
Експозиція музею налічує близько 120 пам'яток народної архітектури із західних регіонів України. Окрім того у постійній експозиції та сховищах музею знаходиться близько 20 тисяч предметів щоденного побуту і ужиткового мистецтва.

Територія музею площею 60 га умовно розділена на шість етнографічних зон. Кожна зона — це міні-село, що складається з 15-20 пам'яток народної архітектури. У житлових та господарчих приміщеннях розміщено предмети домашнього повсякденного вжитку, сільськогосподарський реманент, транспортні засоби та ремісничий інструмент.

Львівський скансен – це єдиний у Львові етнографічний парк і музей народного побуту та архітектури. У Шевченківському гаю зібрані рідкісні експонати дерев'яної архітектури з Бойківщини, Гуцульщини, Лемківщини, Буковини, Поділля та Волині XVIII-XIX століть.

2.2) Розгляд у ноутбуці плану-схеми «Шевченківського гаю»

План-схема музею під відкритим небом

- I Бойківщина
- II Закарпаття
- III Лемківщина
- IV Гуцульщина
- V Буковина
- VI Покуття
- VII Поділля
- VIII Львівщина Волинь Полісся

2.3. Презентація студентами регіонів України

І Бойківщина — історико-етнографічний регіон на північних і південних схилах Карпат, простягається від річок Лімниця і Тересва (на сході) до річок Уж і Сян (на заході), охоплює гірські райони Львівської, Івано-Франківської та Закарпатської областей, охоплює близько 8 тисяч км². Походить від назви населення регіону — бойків.

Цінними експонатами у скансені регіону є сільська садиба з будинком 1812 року і стайнею 1903 року з села Либохора Турківського району, бойківська хата 1909 року з села Тухолька, Сколівського району. В цій частині експозиції є дві церкви.

Садиба середини ХІХ століття з с. Пилипець

Бойківська хата 1910 р. з с. Тухолька, що на Сколівщині.

Бойківська хата складається з двох житлових приміщень, розділених

сіньми. До правого приміщення примикає комора. Стіни складені з різаних брусів, а по кутах складені у замок “Риб’ячий хвіст”. Дах двосхилий, покритий гонтою. Хата прикрашена різьбою та традиційними мотивами: розетами, рослинним та геометричним орнаментом. Хата в музеї із 1974 р.

4.Огляд садиб здійснюється за планом та визначаються етнічні особливості:

- розміщення житлових та господарчих приміщень;
- предмети домашнього повсякденного вжитку;
- сільськогосподарський реманент;
- вишивка, оздоблення;
- сакральні споруди, образи, предмети.

Хата з с.Либохори (1749 р.) – найдавніша будівля у музеї. Складається з трьох приміщень: хати сіней і комори. Рік побудови вирізано на одвірку вхідних дверей. На сволоку зазначено, що хату будував Стефан Павич із синами. Майстром був Федір Удич. Будівля має багато архаїчних елементів: під стелею – гряди, глиняна долівка, курна піч, маленькі дев’ятишибкові вікна.

Курна хата із с.Либохори, Бойківщина. Турківський р-н, Львівська обл.

Шедевр народної архітектури — дерев'яна церква 1763 року з села Кривка Турківського району, пам'ятка національного і європейського значення. Занесена ЮНЕСКО як релікт світової спадщини.

Коли у 1920-х роках громада села Кривка після побудови нової церкви вирішила розібрати стару (1761 р.) дерев'яну церкву Св. Миколая з трьома струнками мальовничими вежами, український мистецтвознавець та

дослідник стародавнього українського мистецтва Михайло Драган зумів переконати селян у тому, щоб вони стрималися із її розбиранням. Завдяки наступним клопотанням на кошти митрополита Андрея Шептицького в 1930 році церкву під наглядом та керівництвом М. Драгана було розібрано, перевезено й зібрано у Львові як церкву для потреб монастиря о. Студитів. Так була врятована ця перлина бойківської церковної архітектури, якій судилося дати початок сучасному Музеєві народної архітектури і побуту «Шевченківський гай» і стати в майбутньому його окрасою.

Бойківська церква с. Кривки

II Закарпаття-історико-географічний край на південному заході України, у Центральній Європі, обіймає південне узбіччя Карпат та прилеглу до них частину низовини, в басейні р. Тиси.

Садиба поч. 20 ст. із с. Крайниково Хустського району, Закарпаття.

До складу садиби входить хата, комора, возівня і хлівець. Возівня і хлівець перевезені із с. Сокиринці Хустського району. Хата складається із житлової кімнати, комори та кухні. Стіни зроблені із дубових плах, тинковані та побілені. Відтворена у 1977 р.

Інтер'єр садиби із с. Крайниково Хустського району, Закарпаття.

Садиба із с. Верхня Визниця Мукачівського району, Закарпаття. Хата збудована у 1870 р. Складається із хати, сіней і комори. Стіни вибудовані з букового дерева. Зруб з двох сторін тинкований. Дах чотирисхилий. Хлів збудований у кінці 19 ст. На поч. 20 ст. до нього добудовано возівню.

III. Лемківщина - українська етнічна територія, на якій здавна проживала етнографічна група українців — лемки. Розташована в Карпатах (по обох схилах Бескидів) між річками Сяном і Попрадом (у межах сучасної Польщі) та на північний захід від річки Уж (у Закарпатті) до річки Попрад у Словаччині.

У Шевченківському гаю головний експонат Лемківщини — селянське обійстя з с. Забрідь, Великоберезнянського району, Закарпатської області, «довга хата» з супутніми господарськими будівлями: шпихліром з пивницею, курником, секесом та криницею. Сама хата складається з житлового приміщення, сіней, комори, стодоли та клуні.

Лемківська хижа

У 1992 році цей розділ зусиллями меценатів поповнився церквою Св. Ольги та Володимира, копією лемківської церкви (1831 рік) з с. Котань (Польща).

Лемківська церква св. Володимира і Ольги. Побудована у 1991-1992 рр. в пам'ять про тисячоліття з часу об'єднання земель Лемківщини із Київською державою. Є точним відтворенням лемківської церкви 1841 р. із с. Котань.

Сукновальня

Церква св. Володимира і Ольги.

Лемківщина. У кузні.

III. Гуцульщина — український етнокультурний регіон, край українських верховинців — гуцулів, розташований у Західній Україні. межа пролягає лінією Зелена — Делятин — Яблунів — Пістинь — Косів - Кути (Косівський район) — Вижниця, іноді межі Гуцульщини ширять аж до Коломиї, Надвірної, Солотвина й Монастирчан; на південному заході гуцули заселяють усю долину Тиси на північ та південь від Рахова; східна межа Гуцульщини — лінія Вижниця — Берегомет — Мигове — Банилів-Підгірний. Кілька гуцульських сіл (село Поляни та його околиці) є і на румунській Мармарошині.

Центральний експонат даного регіону в парку — гуцульська гражда з с. Криворівня, Верховинського району, Івано-Франківської області. Житло складається із двох кімнат, які розділені сіньми. З правої сторони будинку — комора, з тильної — притули. З лівого боку — двір, закритий огорожою з брамою. Стіни складені зі смерекових півкругляків. Дах під драницями. Відтворено у 1972 р.

Гражда з її різними спорудами нагадує фортецю, проникнути до якої можна лише через ворота і хвіртку. Виникли гражда, мабуть, через потребу захисту від лихих людей і диких звірів, сильних вітрів і снігів.

ІV. БУКОВИНА — історичний регіон розташований між середньою течією Дністра та головним Карпатським хребтом у долинах верхньої течії Пруту та Сірету. Нині ця територія входить до складу України (частина Чернівецької області) та Румунії (частина повіту Сучава).

Серед експонатів, які репрезентують Буковину, є: садиба початку ХХ століття з с. Бережонка та Церква Святої Трійці (1774), перенесена у музей з місцевості Клокучка (1960-ті).

Буковинська хата із с. Бережонки, Вижницького району Чернівецької обл. Належала Марії Гаврилюк. Споруджена на поч. 20 ст. із кругляка смереки. Стіни всередині лісковані, обмащені глиною і побілені. Будівля складається із хати, хормів сіней і хатчини. Відтворено у 1974 р.

Садиба початку ХХ століття
з с. Бережонка

Вітряк початку ХХ століття
з с. Ширівці з Буковини

Троїцька церква із передмістя Чернівців (Клокучка).

Збудована у 1774 р. у Чернівцях і служила єпископальним собором. В 1874 р. її перевезли в Клокучку. Споруда складається з трьох дубових зрубів різної величин і конструкцій. Центральний зруб – ширший і вищий, перекритий восьмигранником. Над бабинцем – чотиригранний верх у формі зрізаної піраміди. перекриття над вітварем – напівсферичне. Верхи зрубів сховані під єдиним високим дахом, тому своїм силуетом храм нагадує звичайну хату. Церква перевезена в музей у 1969 р.

У ПОКУТТЯ — історико-географічна область України, східна частина сучасної Івано-Франківської області. Походження назви має різні тлумачення. Надійшли найбільшій є виведення її від слова «кут». Це може бути ім'я землі «в кутах», утворюваних крутими згинами рік (у цьому випадку Дністра, Прута та Черемоша з притоками).

Хата зі с. Трійці Снятинського району Івано-франківської обл. (південно-західне Покуття). Належала Гриник Р. І. Складається з двох боків із житлових приміщень, розділених сіньми. Стіни складені із дубових колод. Зовні і зсередини – зруб, виправлений товстим шаром сіна.

VI ПОДІЛЛЯ

Поділля (Подільська земля, Пониззя, Подністров'я і Побужжя) — історико-географічна область України, охоплює територію сучасних Вінницької, Хмельницької (південь), Тернопільської (без північної смуги), північні райони Одеської областей, а також невеликі прилеглі території Житомирської, Черкаської, Кіровоградської. До Подільського регіону також входять землі північної частини невизнаної Придністровської Молдавської Республіки.

Миколаївська церква на Поділлі (1773 р.) с. Соколів Бучацького району Тернопільської області.

Двіниця Миколаївської церкви

VIII ЛЬВІВЩИНА, ВОЛИНЬ ТА ПОЛІССЯ

Типова Львівська садиба

3. Диспут «Як вберегти цілісність історико-культурного, етнографічного спадку України»

4. Подати пропозиції щодо покращення облаштування музею та рекреаційного навантаження на його територію.

Рекреаційне навантаження – це допустима кількість рекреантів на одиницю площі, які одночасно можуть перебувати на даній території, після її пристосування до рекреаційних потреб, яка не викликає негативних наслідків в природному середовищі. Показник рекреаційного навантаження залежить від особливостей ландшафтної будови і функціональної спрямованості рекреаційного використання території.

Надмірна експлуатація ресурсів часто призводить до їх знищення. Від витоштування ущільнюються ґрунти, змінюється гідрологічний режим, деградують рослинні асоціації, забруднюється побутовими відходами природне середовище, відпочинок стає некомфортним.

Рекреаційне навантаження визначається для кожного сезону окремо за формулою:

$$V_i = \frac{N_i \cdot S_i \cdot C}{D_i}$$

D_i

де: V_i – рекреаційна місткість і-ї території, осіб;

N_i – норма рекреаційного навантаження на і-ту територію, осіб/км²;

S_i – площа і-ї рекреаційної території, км²;

C – тривалість рекреаційного періоду, днів;

D_i – середня тривалість перебування туристів і відпочиваючих на і-й території, днів.

$$V_i = \frac{125 \cdot 0,84 \cdot 90}{60}$$

60

Отже, у літній період часу допустима кількість відпочиваючих у Шевченківському гаю може коливатися від 150-160 за день.

5. Рефлексія (висновок)

6. Виконання гімну України.

Комплекс Львівського музею народної архітектури та побуту складається
з дерев'яних пам'яток:

Миколаївська церква	с. Кривка Турківського р-ну Львівської обл.	Бойківщина	(1763 р.)
Троїцька церква	м. Чернівці	Буковина	(1773 р.)
Церква Параскевії	с. Стоянів Радехівського р-ну Львівської обл.	Львівщина	(1822 р.)
Церква Св. Михайла і дзвіниця	с. Тисовець Сколівського р-ну Львівської обл.	Бойківщина	(1863 р.)
Хата	с. Орявчик Сколівського р-ну Львівської обл.	Бойківщина	(1792 р.)
Стаєнка	с. Плав'я Сколівського р-ну Львівської обл.	Бойківщина	(кін. XIX ст.)
Шпихлір	с. Плав'я Сколівського р-ну Львівської обл.	Бойківщина	(поч. XX ст.)
Хата	с. Тухолька Сколівського р-ну Львівської обл.	Бойківщина	(1910 р.)
Олійня	с. Головецьк Сколівського р-ну Львівської обл.	Бойківщина	(XIX ст.)
Хата	с. Орявчик Сколівського р-ну Львівської обл.	Бойківщина	(1860 р.)
Хата	с. Либохора Турківського р-ну Львівської обл.	Бойківщина	(1812 р.)
Стайня-стодола	с. Вовче Турківського р-ну Львівської обл.	Бойківщина	(1903 р.)
Хата	с. Либохора Турківського р-ну Львівської обл.	Бойківщина	(1749 р.)
Соляна криниця	с. Бабина Старосамбірського р- ну Львівської обл.	Бойківщина	(1886 р.)
Стайня-стодола	с. Либохора Турківського р-ну Львівської обл.	Бойківщина	(друга пол. XIX ст.)
Каплиця	с. Ялинкувате Сколівського р-ну Львівської обл.	Бойківщина	(друга пол. XIX ст.)
Школа	с. Бусовисько Старосамбірського р-ну Львівської обл.	Бойківщина	(1880 р.)
Хата	с. Мшанець Старосамбірського р-ну Львівської обл.	Бойківщина	(1920 р.)
Хата	с. Гусний Великобerezнянського р-ну Закарпатської обл.	Бойківщина	(друга пол. XIX ст.)
Хата	с. Шандровець Турківського р- ну Львівської обл.	Бойківщина	(друга пол. XIX ст.)
Стодола	с. Пилипець Міжгірського р-ну Закарпатської обл.	Бойківщина	(1848 р. — кін. XIX ст.)
Сукновальня	з с. Пилипець Міжгірського р-ну Закарпатської обл.	Бойківщина	(XIX ст.)
Хата	с. Синевирська Поляна Міжгірського р-ну Закарпатської обл.	Бойківщина	(1886 р.)
Хата	с. Зарічене Перечинського р-ну Закарпатської обл.	Лемківщина	(1920 р.)
Хата	с. Верхня Визниця Мукачівського р-ну	Лемківщина	(поч. XX ст.)

	Закарпатської обл.		
Кузня	с. Люта Великобerezнянського р-ну Закарпатської обл.	Лемківщина	(кін. XIX ст.)
Стайня	с. Тихий Великобerezнянського р-ну Закарпатської обл.	Лемківщина	(кін. XIX ст.)
Хата	с. Люта Великобerezнянського р-ну Закарпатської обл.	Лемківщина	(1944 р.)
Комора	с. Люта Великобerezнянського р-ну Закарпатської обл.	Лемківщина	(поч. XX ст.)
Хата	с. Брід Іршавського р-ну Закарпатської обл.	Закарпаття	(поч. XX ст.)
Хлів-стодола	с. Брід Іршавського р-ну Закарпатської обл.	Закарпаття	(1920-ті рр.)
Комора	с. Брід Іршавського р-ну Закарпатської обл.	Закарпаття	(1920-ті рр.)
Хлівець-стодола	с. Брід Іршавського р-ну Закарпатської обл.	Закарпаття	(1920-ті рр.)
Хата	с. Крайникове Хустського р-ну Закарпатської обл.	Закарпаття	(кін. XIX ст.)
Комора	с. Сокирниця Хустського р-ну Закарпатської обл.	Закарпаття	(кін. XIX ст.)
Хлів	с. Сокирниця Хустського р-ну Закарпатської обл.	Закарпаття	(поч. XX ст.)
Хата	с. Горінчове Хустського р-ну Закарпатської обл.	Гуцульщина	(кін. XX ст.)
Хата	зі смт. Верховина прис. Слупійка Івано-Франківської обл.	Гуцульщина	(друга пол. XIX ст.)
Бурдей	с. Замагора Верховинського р-ну Івано-Франківської обл.	Гуцульщина	(кін. XVIII ст.)
Хлів	с. Замагора Верховинського р-ну Івано-Франківської обл.	Гуцульщина	(поч. XIX ст.)
Хата	с. Яворів Косівського р-ну Івано-Франківської обл.	Гуцульщина	(1927 р.)
Хата	с. Бережниця Верховинського р-ну Івано-Франківської обл.	Гуцульщина	(кін. XIX ст.)
Гражда	с. Криворівня Верховинського р-ну Івано-Франківської обл.	Гуцульщина	(кін. XIX ст.)
Пастуша стая	з с. Зелене Верховинського р-ну Івано-Франківської обл.	Гуцульщина	(поч. XIX ст.)
Хата	с. Бережонка Вижницького р-ну Чернівецької обл.	Буковина	(поч. XX ст.)
Стодола	с. Бережонка Вижницького р-ну Чернівецької обл.	Буковина	(поч. XX ст.)
Хата	с. Шилівці Хотинського р-ну Чернівецької обл.	Буковина	(сер. XIX ст.)
Вітряк	с. Шилівці Хотинського р-ну Чернівецької обл.	Буковина	(поч. XX ст.)

Хата	с. Вербовець Косівського р-ну Івано-Франківської обл.	Буковина	(кін. XIX — поч. XX ст.)
Стодола	с. Вербовець Косівського р-ну Івано-Франківської обл.	Буковина	(поч. XX ст.)
Комора	с. Ріпень Путивльського р-ну Чернівецької обл.	Буковина	(поч. XX ст.)
Хата	с. Трійця Снятинського р-ну Івано-Франківської обл.	Буковина	(1886 р.)
Церква Св. Миколая	с. Соколів Буцацького р-ну Тернопільської обл.	Поділля	(1773 р.)
Дзвіниця	м. Монастириськ Тернопільської обл.	Поділля	(друга пол. XIX ст.)
Костел	с. Язлівчик Бродівського р-ну Львівської обл.	Львівщина	(1933-1934 рр.)
Хата	с. Селець Сокальського р-ну Львівської обл.	Львівщина	(1920-і рр.)
Стодола	с. Селець Сокальського р-ну Львівської обл.	Львівщина	(поч. XX ст.)
Хата	с. Оглядів Радехівського р-ну Львівської обл.	Львівщина	(1852 р.)
Комора	с. Оглядів Радехівського р-ну Львівської обл.	Львівщина	(поч. XIX ст.)